

Udeleženci tečaja na šolskem dvorišču v Manangu

Foto: Roman Robas

to je mogoče razlog za manjše zanimanje inštruktorjev za to šolo. Največja težava pri vsej stvari pa je zagotovo denar, ki ga je treba vsako leto izprostiti z velikimi mukami. **Tone Škarja**, načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije, in **Bojan Pol-lak**, vodja šolanja v Nepal, sta zagotovo najzaslužnejša, da inštruktorji ne hodimo v Nepal na lastne stroške. Denar menda je, vendar ga je vsako leto zno-

va zelo težko izprostiti, država pa se za tovrstno promocijo Slovenije sploh ne briga. Naše oblastnike prav malo zanima, da lahko Slovenci na ta način svoje znanje in izkušnje širimo po svetu. In jih bomo še naprej. Športniki in s tem tudi gorniki smo precej boljši ambasadorji svoje dežele kakor številni naši politiki in diplomati. Toda tudi to je del športa in gornišva.

Boris Strmšek

HUDOURNIK PIŠENCA, KI TEČE IZPOD VRŠIČA DO KRANJSKE GORE

ODKOD IME ZNANEGA POTOKA

VID ČERNE

Bodi napisano bolj zaradi naše preteklosti, spoštovanja do naših prednikov, do njih skrbi za vsakdanji kruh, ne pa zaradi kakršnekoli polemike ali žolčnih razprav, ki se rade razvijejo le v to, kdo naj bi imel v danem primeru prav. Napisano velja pravopisnemu imenu hudournika 'Pišnica', kot je omenjeno v Slovenskem pravopisu, tudi v vseh zemljepisnih kartah in različnih turističnih vodičih; hudourniku od njegovega izvira na območju Vršiča do izlitišja v Savo na vzhodnem koncu Kranjske Gore. Ni namen tega sestavka predlagati spremembo imena omenjenega hudournika, ki je znan skoraj vsakemu pohodniku po dolini Velike Pišnice na poti proti Krnici ali Vršiču. Rad bi le ovrgel napačne trditve posameznikov o nastanku imena tega hudournika, nastalega v preteklih stoletjih.

Tu prevladujeta dve napačni mnenji, ki imata verjetno svoj izvor v nekem (recimo) logičnem sklepanju v korenenu sedanjega imena. Prevladujeta kdo ve od kod vzeti različici. Po prvi naj bi bil osnova 'piš' – piš vetra, češ, po dolini večkrat piha močan veter, posebno še ob vodi, in pristajala naj bi ji izpeljanka Pišnica. Sliši se lepo. Po drugi različici pa naj bi voda dobila ime od oblike kamenja, prodovine in peska, ki ga nenehno, bolj ali manj, plavi po svoji strugi navzdol, torej – Peščenica in podobno Pišnica.

Vendar ne drži ne eno ne drugo!

Star rokopis v kranjskogorskem arhivu* navaja ime 'Kopišenca' – torej izhaja ime iz besede 'kopišče' (v na-

rečju kopiše), tj. po krajih, kjer so blizu struge kuhali oglje. Dejansko je bilo ob vznožju gorā doline Velike Pišence tako tudi v Karavankah in na severnem pobočju Vitranca v času velike porabe oglja za železarstvo na Gorenjskem mnogo kopišč, katerih sledovi in ostanki zdrobljenega oglja so vidni še danes. Mimo tekoča voda je bila poimenovana po takrat najpogostejši – poleg kmetijstva – ogljarski dejavnosti, ki je prebivalstvu omogočala zaslužek in preživetje. 'Kopišenca' – izredno zanimivo in lepo domače ime – se je nato skrajšalo v Pišenco in se uporabljalo dosledno tudi v vseh uradnih spisih do novejšje popačenke Pišnica.

Iz navedenega je razvidno, kar temelji na vseh starejših zapisih, da ime hudournika Pišenca (še danes narečno Piš'nca) ni osnovano ne na 'pišu', niti po pesku alirodu.

In še zanimivost o zadnjem odseku struge in toku Piš'nca iz polpreteklega obdobja. Jeseni leta 1885 je več kot tri dni neprenehoma izredno močno deževalo. Vse vode v Dolini so močno narasle, najbolj pa hudournik Piš'nca. Zaradi skalovitega zaledja, odpadlega listja v jeseni in zmrznjenih tal voda ni imela nobenih zadržkov. Posledice poplave so bile katastrofalne. V Trstju, na območju od hotela Erika navzdol do sedanjega kopaljšča Jasna, je voda zasula vse rodno polje, nji-

*Jožef Volc, stolni kanonik: Podkoren, črtice iz preteklosti vasi in gorenjske Doline

ve in travnike, ki je bilo last znanega gorskega vodnika **Janeza Pečarja-Bobka**. Vse prodišče se je zaradi nanosa peska dvignilo za več metrov, kar je dobro opazno še danes. Prva dela za odpravo škode so se pričela že leta 1888, kmalu zatem pa je bil izdan zakon št. 17 z dne 16. junija 1893, veljaven za vojvodino Kranjsko, s podpisom cesarja **Franca Jožefa**. Zakonu je sledil razglas c. kr. okr. glavarstva v Radovljici ter dan v vednost županstvu Kranjske Gore in prizadetim lastnikom zemljišč. Zanimiv je prvi odstavek razglasa: »Vsled postave z dne 16. 6. 1893 št. 17 dež. zak. in razglasila c.k. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 1. 10. 1893 št. 29 dež. zak. se ima izvršiti zagradba hudournika Pišence, tako, da doprinašajo: državni izboljševalni zaklad 50 %, to je 9000 gld, dežela 30 %, to je 5400 gld in udeleženci 20 %, to je 3000 gld na 18.000 gld proračunjene potrebsčine. Pri zvršbi hudournikove zagradbe je uporabljati določila drž. zakona o naredbah za neškodljivo odvajanje gorskih voda. Narediti in voditi dela in naprave, ki se pri tem izvrše, je naročeno c.k. gozdno-tehničnemu oddelku za zagradbo hudournikov v Beljaku, kateri je tudi napravil dotični projekt. Ta

projekt razporežen je pri županstvu v Kranjski gori od dne 15. 4. do vstevši 14. maja 1894 vsakemu v vpogled.«

Zanimivi pregradi, večja in manjša, zgrajeni v Babi (v neposredni bližini kopališča Jasna), kjer je hudournik stisnjen med skalnimi stenami v ozko sotesko, služita še danes svojemu namenu. Nivo prodišča v zaledju se je zaradi nanosov dvignil za preko deset metrov in omogočil Agrarni zajednici Kranjska gora – Log leta 1917 izgradnjo hidroelektrarne, ki obratuje še danes. Višina nanese-nega peska v preteklosti pred omenjeno pregrado znaša od geološke osnove preko 40 metrov, na platoju vasi Kranjska Gora pa že preko osemdeset metrov – izmerjeno pri vrtini za toplo vodo v preteklem letu. Izredno lepo oblikovan kamniti obrambni zid, ki je varoval vas pred pogostimi poplavami narasle Piš'nce, je bil v preteklih letih zasut z odvečnim izkopanim peskom različnih gradenj, na njem pa poteka pred leti zgrajena obvoznica mimo Kranjske Gore proti Vršiču.

Torej velja: Prvotno ime Kopišencea, pravopisno pravilno Pišencea, narečno Piš'na. Dano v vednost zaradi zgodovinskih dejstev, napisano pa zato, ker to ostane za namcem, besede pa zbežijo.

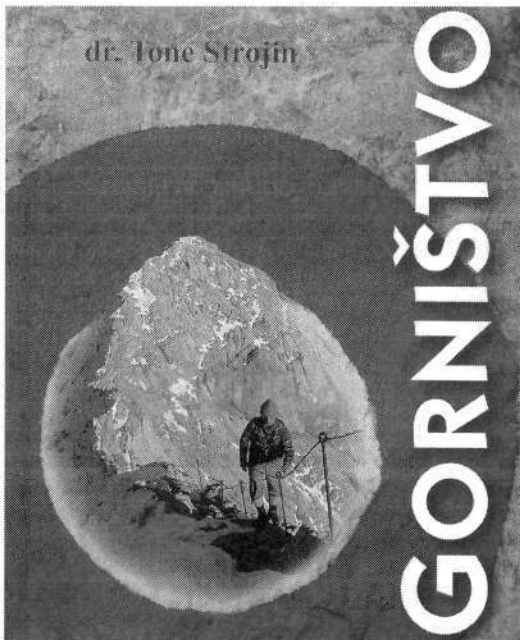
NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

GORNIŠTVO

DR. TONE STROJIN

»Eseji o gorništvu **dr. Toneta Strojina** so gotovo najbolj kompleksno delo, ki je bilo doslej na Slovenskem napisano na temo gora in razmerja človeka z njimi. Delo zato ne sledi večinski gorniški literaturi, torej potopisom in doživljajem, pač pa mu je ta le bogata zakladnica snovi, ki jo analizira v pojave, vrste akterjev, zakonitosti, skuša razložiti njihove vzroke in tudi predvidevati razvoj. Obdelano je razmerje gorništvu do športa, turizma in kulture, in – čeprav je gorski svet skupna osnova vsem, je gorništvu vseeno avtonomen družbeni pojav. Gorništvu je del življenja in vedno več ljudi ga zavestno jemlje za svojega. Tod se avtor loteva razmerja med alpinistiko in gorništvom, torej med 'imeti' kaj od gora in med 'biti' v gorah,« piše o okoli 250 strani debeli knjigi »Gorništvu« dr. Toneta Strojina eden od dveh recenzentov **Tone Škarja**. Knjiga s podnaslovom »Izbrana dela iz sociologije gorništvu« je izšla zadnje letošnje januarske dni pri Založbi Tuma iz Ljubljane, prvič so jo v krogu Gorniškega kluba Skala v Ljubljani predstavili 2. februarja, natančno ob obletnici ustanovitve Turistovskega kluba Skala 2. februarja 1921, potem pa še dva dni pozneje na tiskovni konferenci v prostorih Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Kot piše v predstavitvi drugi recenzent, **dr. France Sevšek**, je Strojino delo zasnovano kot enciklopedija gorništvu. V prvem poglavju podrobno obravnava osnovne oznake gorništvu in fenomenologijo pojmov,

sledi umestitev gorništvu v prostor z analizo prostorskih in infrastrukturnih pogojev ter osnovami sociologije gorniškega druženja, v tretjem delu obravnava gorništvu kot družbeni pojav v zgodovini in danes ter obdela osnovne motive, ki ženejo ljudi v gore, v naslednjih po-